

Мамбетакунова Б.А.

**«КОМПЬЮТЕР» ТҮШҮНҮГҮН САЛЫШТЫРМАЛУУ
ИЗИЛДӨӨ, АНЫН СТРУКТУРАЛЫК, СЕМАНТИКАЛЫК
ЖАНА СТАТИСТИКАЛЫК АНАЛИЗДЕРИ**

Мамбетакунова Б.А.

**СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОНЯТИЯ
«КОМПЬЮТЕР» ЕГО СТРУКТУРНЫЙ, СЕМАНТИЧЕСКИЙ
И СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗЫ**

В.А. Mambetkunova

**COMPARATIVE INVESTIGATION OF CONCEPT
«COMPUTER», ITS STRUCTURAL, SEMANTIC AND
STATISTICAL ANALYSES»**

УДК: 81+371.3

Изилдөөнүн предметтери болуп орус жана англис тилдериндеги "компьютер" түшүнүгүн актуалдаштыруунун тилдик методдору жана каражаттары саналат. Иштин максаты - компьютердик технологиялардын англис тилинин жана орус тилинин лексикасынын структуралык-семантикалык өзгөчөлүктөрүнүн салыштырма сүрөттөмөсү, ушул тилдин бирдиктеринин келип чыгышы, алардын өнүгүшү жана интернационалдашуусу. Ошондой эле дүйнөнүн тилдик картинасынын фрагменти катары "компьютер" түшүнүгүн актуалдаштыруу өзгөчөлүктөрүн ачуу. Компьютердик лексика улуттук тилдин башка лексикалык подсистемалары менен үзгүлтүксүз өнүгүүдө жана өз ара аракеттенүүдө. Анын тутум аралык процесстеринин тез темптери синонимиканы алып келет, ал атайын лексика үчүн адаттан тыш иштелип чыккан, ал жаргон тилине гана эмес, терминологиялык сөздүккө дагы таасир этет.

Негизги сөздөр: компьютерлештирүү, лексикалык, идентификациялоо, семантикалык, статистикалык, анализ, түшүнүк, классификация, метафоризация.

Предметом исследования являются языковые методы и средства актуализации понятия «компьютер» на русском и английском языках. Целью работы является сравнительное описание структурно-семантических особенностей английского и русского словаря подязыка компьютерных технологий, анализ путей возникновения единиц этого подязыка, их развития и интернационализации. А также раскрыть особенности актуализации понятия «компьютер» как фрагмента языковой картины мира. Компьютерная лексика постоянно развивается и взаимодействует с другими лексическими подсистемами национального языка. Быстрые темпы его межсистемных процессов приводят к синонимии, необычно развитой для специальной лексики, влияющей не только на жаргон, но и на терминологическую лексику.

Ключевые слова: компьютеризация, лексика, иден-

тификация, семантика, статистика, анализ, понятие, классификация, метафоризация.

The subjects of the study are the language methods and means of actualization of the concept "computer" in the Russian and English languages. The aim of the work is a comparative description of the structural -semantic features of the English and Russian vocabulary of the sublanguage of computer technologies, an analysis of the ways in which the units of this sublanguage originate, their development and internationalization. And also to reveal the features of the actualization of the concept "computer" as a fragment of the language picture of the world. Computer vocabulary is in continuous development and interaction with other lexical subsystems of the national language. Rapid rates of its intersystem processes lead to a synonymy, which is unusually developed for a special vocabulary, which affects not only jargon, but also terminological vocabulary.

Key words: computerization, lexical, identify, semantic, statistical, analyses, concept, classify, metaphorization.

XX кылымдын акыркы чейрегинде, лексикологиянын негизинде, адамзаттын келечектеги өнүгүшүндө өзгөчө маанилүү ролду ойной турган илим калыптанган. Эгерде буга чейин терминдерди тандоо жана колдонуу маселелери негизинен илимпоздорго жана адистерге тиешелүү болсо, эми адамдардын ишинин бардык тармактарын компьютерлештирүү адамдардын саны барган сайын көбөйүп, атайын лексика көйгөйлөрүнө туш болуп жатат, бул сөздөрдүн басымдуу көпчүлүгүн түзөт жаны тилдер. Бирок, илимдин калыптануу мезгилинде адаттагыдай эле, жаш дисциплинанын теориялык негиздери көп жагынан белгиленген позициялардын ырааттуу тутуму эмес, тескерисинче, айрым окумуштуулар жана илимий мектептер сунуш кылган түшүнүктөрдүн жана позициялардын конгломерациясы болуп саналат.

Англис жана орус тилдеринин негизинде жүргүзүлгөн компьютердик технологиялардын лексикасын изилдөө бул лексикалык тутумдун структурасынын, иштешинин жана өнүгүүсүнүн төмөнкү өзгөчөлүктөрүн айырмалоого мүмкүндүк берет:

1. Компьютердик тил - стандарттык (адабий) жана стандарттык эмес (адабий эмес) бөлүктөр айырмаланган кесиптик социолект. Компьютердик терминологиянын адабий бөлүгү талаа структурасына ээ тутум. Анын чет жакасында өтө аз жана өтө эле тар терминдер кездешет. Ядролук бөлүгү колдонуучунун лексикасынан жана Интернеттеги лексикасынан турат, көбүнчө жалпы лексика менен байланышат.

2. Компьютердик лексика улуттук тилдин башка лексикалык подсистемалары менен үзгүлтүксүз өнүгүп турат. Анын тутум аралык процесстеринин тез темптери синонимиканы алып келет, ал атайын лексика үчүн адаттан тыш иштелип чыккан, ал жаргон тилине гана эмес, терминологиялык сөздүккө дагы таасир этет.

3. Карыз алуу - орус тилинин компьютердик лексикасын толуктоонун жемиштүү жолу. Анын сөздүгүнүн үчтөн бир бөлүгүнө чейин, анын ичинде сөз жасоо боюнча бир нече кадамдарды бириктирген бирдиктер карыз алуу менен байланыштырылышы мүмкүн. Насыяга алынган бирдиктердин эң көп булагы Интернет лексикону. Бирдиктердин бир аз саны "аппараттык камсыздоо, программалык камсыздоо, компьютердик оюндар, маалыматтык коопсуздук" тематикалык топтору тарабынан сунушталат.

4. Баштапкы тилдин тутумуна интеграциялануу процессинде насыялар адаптацияланат, ал эми түздөн-түз өздөштүрүү түздөн-түз карыз алуу жолу менен жүргүзүлөт - алар семантикалык гана эмес, расмий ассимиляцияга да дуушар болушат.

5. Жалпысынан, изилденип жаткан тилдердин компьютердик лексикасын адабий тил, жаргон жана ар кандай социолекттер менен активдүү өз ара аракеттенип, улуттук тилдин динамикалуу өнүгүп жаткан кичи тутуму катары мүнөздөөгө болот. Компьютердик лексиканын структурасында, компьютердик технологиялар индустриясынын өнүгүү өзгөчөлүктөрү, ушул лексикага кирген стилистикалык катмарлардын функционалдык уникалдуулугу, ошондой эле ушул өнүгүү баскычында сөз болуп жаткан тилдерге мүнөздүү жалпы тенденциялар чагылдырылган.

Компьютердик лексиканы түзүүнүн каралып жаткан жолдору англис жана орус тилдеринде ар башка өндүрүмдүүлүккө ээ, бул тилдердин өзүлөрүнүн статусунун айырмачылыгы менен түшүндүрүлөт. Главада талкууланган ар бир ыкманын аракетин

(лексика-семантикалык, аффиксация, конверсия, компиляция, аббревиатура, синтаксистик) компьютердик лексикада өзүнчө өзгөчөлүктөргө ээ.

Компьютердик терминологиядагы семантикалык трансформация маанинин адистешүүсүндө, лексикалык шайкештиктин кеңейишинде жана метафоризацияда көрүнөт.

Эки тилдин терминологиясындагы аффиксация белгилүү бир тилдин подсистемасы үчүн бир катар жыштыкка мүнөздүү аффикстердин туруктуу колдонулушу менен мүнөздөлөт, мисалы, латын тектүү префикстер, актердун суффикси.

Конверсия англис тилиндеги компьютердик тилде гана өндүрүмдүүлүккө ээ. Терминологияда бул процесс, эреже катары, субстантивдештирүүгө багытталган. Композиция, ошондой эле аффиксация тилдин өнүгүшүнүн азыркы этабында эң жемиштүү болгон элементтердин кеңири колдонулушу менен мүнөздөлөт. Кыскартуу англис тилиндеги компьютердик лексикада өтө активдүү процесс.

Окулуп жаткан тилдерде компьютердик блокторду түзүүнүн синтаксистик жолу ушул сыяктуу структура боюнча жүзөгө ашырылат. Терминологиялык сөз айкаштарынын көпчүлүгү экилик, азыраак көп компоненттүү.

Изилдөө көрсөткөндөй, бүгүнкү күндө илимий-техникалык билимдин тез өсүшү, азыркы тилдерде пайда болгон жаңы сөздөрдүн 90% дан ашыгы өзгөчө сөз байлыгын түзгөндүгүнүн натыйжасы. Ар кандай илимдеги терминдердин санынын өсүшү тилдеги кеңири колдонулган сөздөрдүн санынын өсүшүнөн ашып түшөт, ошондуктан азыркы учурда айрым илимдердин (химия, биология, информатика) терминдеринин саны эмес тилдердин санынан ашып кетиши мүмкүн тилдин атайын сөздөрү. Ошол эле учурда, жалпы лексикага кирген терминдердин саны көбөйүп, терминологиялык көйгөйлөр жалпы тилге таасирин күчөтүп жатат, ошондуктан тилдин өнүгүшү үчүн атайын лексика жаатындагы кырдаалды изилдөө барган сайын маанилүү болуп баратат. 20-кылымдын экинчи жарымында мамлекеттердин турмушунун ар кандай аспектилеринин интеграцияланышынын натыйжасында эл аралык коммуникациядагы дүйнөлүк тилдердин коомдук ролу жогорулады.

XX кылымдын экинчи жарымында, айрыкча анын акыркы жыйырма жылдыгында англис тили дүйнөлүк коммуникация тилинде бекем орун алды жана эл аралык тилдин ролун сактап калууга умтулат. Дүйнөдөгү англис тилинин учурдагы абалынын негизги себеби АКШнын технологиялык, коммерциялык жана саясий күчү: "тил менен күч биригет".

АКШнын технологиялык артыкчылыгы англис тилинин америкалык версиясын илим менен техниканын тили кылды. Азыркы коом маалыматтык коом деп аталат. Дүйнөлүк интеграция процесстери маалымат алмашууну жеңилдеткен жаңы медиа тарабынан колдоого алынат.

Электрондук түрдө сакталган маалыматтардын ичинен 80% маалымат англис тилинде. Ошентип, маалыматтын жеткиликтүүлүгү жана технологиядагы атаандаштык англис тилинин алдыңкы позициясын бекемдейт.

Жогоруда айтылгандардын ичинен англис тилин дүйнөлүк баарлашуунун тили катары колдонуунун негизги багыттары дүйнөлүк уюмдардын тили, эл аралык байланыштар, саясат, бизнес, соода жана маалымат алмашуу болуп саналат. Демек, англис тили өзгөчө позицияны ээлеп, дүйнөлүк тилдин өзгөчө функцияларын аткарып, дүйнөнүн башка тилдерине белгилүү деңгээлде таасирин тийгизиши керек. Лингвистикалык адабиятта мындай деп айтылат: "Окуу, илимий жана публицистикалык адабияттарды которуу, эл аралык конференцияларга, конгресстерге, симпозиумдарга катышуу, этникалар аралык биргелешкен долбоорлорду иштеп чыгуу процессиндеги байланыш жана башкалар сыяктуу кеп ишмердүүлүктүн түрлөрү чет элдик лексика жана терминологияны насыялоого ыңгайлуу шарт. "Жогорудагы иш-чараларга тилдик байланыштын өзгөчө түрү катары Интернетти колдонууну кошуңуз. Интернет космополиттик коомго, улуу эл аралык Интернет үй-бүлөсүнө алып барат. "Ошентип, эгерде Интернет атайын эл аралык маданиятты калыптандыруу каражаты болсо, анда Интернет тили өзгөчө эл аралык лексиканы түзүүчү каражатка айланат. Жеке тилдердин деңгээлинде бул интенсивдүү англо-америкалык карыз алууда көрүнөт. Атайын тил коддору, мисалы, француздар, спанглиштер, финглиштер, жаплиштер, хинглиштер, синглиштер, Honglais жана ал тургай, Л.П. Кризин сунуш кылган "gusang!" аталышы көптөгөн тилдер үчүн белгилүү бир англис тилинин өзгөчөлүктөрүн өздөштүрүү тенденциясынын таасири астында белгилүү интернационалдаштыруу.

Карыз алуу процессинин ар кандай тилдерде активдешүүсү изилдөөчүлөрдүн көңүлүн буруп, ар кандай эмгектерде ар кандай тил үй-бүлөлөрүнө кирген тилдерде англис-америкалык таасири күчөп баратат. Статистикалык маалыматтар англизмдер менен американизмдердин европалык бардык тилдерде интенсивдүү түрдө алынгандыгын көрсөтөт.

1. Карыз алуу - орус тилинин компьютердик лек-

сикасын толуктоонун жемиштүү жолу. Орус компьютер терминдеринин сөздүктүн үчтөн бир бөлүгүнө чейин англис тилинде келип чыккан терминдер же англисче эквиваленти менен шартталган. Эң популярдуусу бул лексика жана Интернеттин лексикасы.

2. Компьютердик лексикондо ар кандай түрдөгү карыздар табылган: варваризм, түздөн-түз карыз алуу, калька кагаздары (структуралык, семантикалык, фразеологиялык) жана гибридик формациялар. Түз карыз алуу Интернеттин лексиконунда басымдуулук кылат.

3. Россиянын компьютердик тилиндеги түздөн-түз карыз алуулар өздөштүрүлөт. Фонетикалык жана графикалык ассимиляция - сөздүн формалдуу кабыгын адаптациялоонун баштапкы баскычы. Эки тилдин өздөштүрүлгөн терминдеринде эки эселенген үнсүздөрдүн үзгүлтүксүз түшүшү, дифтонгдордун азайышы, негизин жөнөкөйлөтүү, тыбыштарды орус тилинин эрежелерине ылайык жумшартуу.

4. Карызга алынган англизмдердин өзгөрүшү чектелүү, биринчи кезекте алар сандарды өзгөртүү жөндөмүнө ээ болушат. Грамматикалык өздөштүрүүнүн өркүндөтүлгөн стадиясында карыздар алуучу тилдин сөз жасоочу каражаттарынын жардамы менен туунду сөздөрдү түзөт. Кээде сөз чыгарууда англис тилиндеги суффикстер колдонулат, бул англис тилинен морфематикалык карыз алуунун бар экендигин билдирет.

5. Лексика-семантикалык ассимиляциянын баштапкы этабында маани чектеринин белгисиздиги, семантикалык орун алмашуулар байкалат. Карыз алуу мөөнөтү дагы өздөштүрүлгөндүктөн, анын маанисинин трансформациясы (жыйрылуу, кеңейүү ж.б.) тилде болушу мүмкүн.

6. Орус компьютердик тилинде ар кандай структурадагы гибридик структуралар белгиленди – аффикстин туундулары, курама сөздөр, эки компоненттүү жана көп компоненттүү атрибуттуу сөз айкаштары, фраза-айкалыштар.

Бүгүнкү күндө чет тили баарлашуунун куралы катары гана эмес, биринчи кезекте окуу процессине дем берүүчү каражат катары каралат.

Байланыш каражаты катары тил дайыма өнүгүп, тилдин структурасы, грамматикасы, айтылышы, жазылышы өзгөрүп турат. Бул эмнеге алып келет? Биринчиден, окутуучу колдо болгон окуу-методикалык комплекстерди текшерип, дайыма оңдоп, окуу материалдарындагы кемчиликтерди көрсөтүп турушу керек; экинчиден, окуу материалы дагы грамматикалык жана лексикалык кубулуштардын өзгөрүшүнө

ылайык өнүгүшү керек; үчүнчүдөн, каржылоонун жетишсиздиги чет тилин окутуунун учурдагы комплекстерин тез арада өзгөртүүгө жол бербейт. Демек, окуу-методикалык комплексти жаңыртуу маселеси мугалимдин мойнуна жүктөлөт.

Негизги принциптер:

- объективдүүлүк принциби (тигил же бул лингвистикалык кубулушту пайда кылган факторлор, шарттар ар тараптуу эске алынат; фактыларды тандоодо жана баалоодо субъективдүүлүк алынып салынат деп болжолдонот, чындыкты аныктоону кыйындаткан пикирлердин бир жактуулугу изилденип жаткан объект жөнүндө билим); ушул принциптен далилдердин талабы келип чыгат, андан – лингводидактика жаатындагы илимий изилдөөлөрдүн альтернативдүү мүнөзү;

- олуттуу талдоо принциби (изилденип жаткан кубулушта жалпы, конкреттүү жана индивид өз ара байланышта болот, бул илимпоздун ой жүгүртүүсүнүн фактылардын сүрөттөлүшүнөн аларды түшүндүрүүгө чейинки кыймылынын багытын камсыз кылат); ушул принциптен талаптарды карман: лингводидактикалык тутумду түзүүчү элементтердин үзгүлтүксүз өзгөрүшүн, өнүгүшүн эске алуу зарылдыгы; анын өнүгүшүнө таасир этүүчү негизги факторлорду белгилөө; изилденип жаткан лингводидактикалык кубулуштун дал келбестигин ачып берүү;

- логикалык жана тарыхый бирдиктин принциби (объектинин теориясы - анын түзүлүшү, функциялары, заманбап байланыштары - анын тарыхы жана андан ары өнүгүү келечеги менен бирдикте каралат); бул принциптен үзгүлтүксүздүктүн, педагогикалык тажрыйбаны, илгерки илимий изилдөөлөрдүн натыйжаларын эске алуу талабы келип чыгат;

- концептуалдык биримдик принциби (түзүлгөн же тандалган илимий концепция анын логикалык биримдигин жана тил фактыларын, лингводидактикалык кубулуштарды баалоонун тууралыгын камсыз кылган изилдөөлөрдүн жүрүшүндө ырааттуу жүзөгө ашырылат, өркүндөтүлөт, өркүндөтүлөт); ырааттуулук принциби (тутумду түзүүчү элементтерден турган татаал объектинин өзгөчөлүгү такталат: тутумдун бүтүндүгү белгиленет, анын элементтерге бөлүнүп кетиши, алардын ортосундагы системаны түзүүчү байланыш, иреттүүлүгү жана өз ара көз карандылыгы системанын элементтери); ырааттуулук принцибинен тилдин фактыларын жана лингводидактикалык кубулуштарды аспектидүү карап чыгуу талабы келип чыгат; аспекти тандоо (көз караш, алдын ала кыскартуу) изилдөөнүн максаттары жана мүнөзү менен

аныкталат; генетикалык аспект (илимий объектилердин келип чыгышын, алардын өнүгүү этаптарын изилдөө), прогноздук аспект (өнүгүү келечегин аныктоо), функционалдык аспект (лингвистикалык жана / же лингводидактикалык кубулуштардын иштешин изилдөө);

- аң-сезимдин жана жигердүүлүктүн биримдигинин принциби (билим алуу, көндүмдөр жана көндүмдөр окуучунун өзүнүн иш-аракетинин жүрүшүндө калыптанат, өркүндөтүлөт, өркүндөтүлөт); Бул принцип лингводидактикалык изилдөө теориясынын биримдиги жана тил адисинин кесиптик ишмердүүлүгүндө алынган натыйжаларды колдонуу практикасы жөнүндө талапты билдирет.

Лингво-методикалык изилдөөлөрдө келтирилген жалпы илимий принциптерди жүзөгө ашыруу үчүн, изилденип жаткан объектинин интегралдык, ар тараптуу, терең, ырааттуу мүнөздөмөлөрүн жаратууну камсыз кылган ар кандай методдор колдонулат.

Ар кандай лингво-методикалык изилдөө анын объектисин жана илимий изилдөөнүн мазмунун аныктай турган предметин байкоодон башталат. Байкоого жогорку окуу жайындагы сабактарга катышуу, профилдик кеңсе менен таанышуу, документтерди, филология факультетинин студенттеринин жазуу иштерин жана оозеки билдирүүлөрүн изилдөө, изилденип жаткан көйгөй боюнча илимий жана методикалык адабияттарды талдоо кирет.

Лингво-методикалык изилдөөлөрдүн илимий-теориялык негиздерин түзүү тандалган көйгөйдү теориялык талдоо методикасын камсыз кылат, анализ, синтез, индукция, дедукция, аргумент сыяктуу логикалык операцияларды камтыйт жана автордун ой жүгүртүүсүнүн өбөлгөлөрүн түзөт ылайыктуу, ишенимдүү, логикалык.

Лингвистикалык жана методикалык эмгектерде төмөнкүлөр колдонулат: статистикалык ыкма (изилдөөнүн натыйжаларын эсептөөдө), эксперттик баалоо методу (сурамжылоо - респонденттердин маектешүүсү, анкета - жоопторду, респонденттердин жоопторун талдоо), университеттин окутуучусунун кесиптик ишмердигинин тажрыйбасы.

Изилдөөнүн натыйжаларын эксперименталдык жана эксперименттик апробациялоо сыяктуу ыкмалар лингвистикалык методдорго мүнөздүү. Лингво-методикалык эксперимент үч этапты камтыйт: аныктоо (алдын-ала), окутуу жана контролдоо.

Аныктоочу эксперименттин жүрүшүндө, билимдин баштапкы деңгээли, изилденип жаткан көйгөй боюнча студенттердин билгичтиктерин жана жөн-

дөмдөрүн калыптандыруу эксперименталдык окутуунун башталышы менен белгиленет.

Окуучулар тарабынан Интернеттин колдонулушунун эң жемиштүү жана келечектүү багыттары болуп төмөнкүлөр саналат: адамдар аралык баарлашуу, ар кандай окуу сабактары боюнча кошумча маалымат издөө, билим берүү долбоорлору менен таанышуу, Веб-сайттарды өз алдынча өндүрүү.

Мультимедияны колдонуу боюнча учурдагы изилдөөлөрдө төмөнкү көйгөйлөрдү аныктоого болот:

- мультимедияны колдонууда жекелештирилген окутуу стилдери эске алынбайт. Башкача айтканда, мультимедияны колдонуунун негизинде окутуунун чыныгы индивидуалдуулугу мультимедиялык программалардын авторунун таанып билүү стили колдонуучунун стили менен дал келген учурда гана пайда болот;

- окутуунун коммуникативдик же социалдык-когнитивдик жактары эске алынбайт. Графикалык, видео сүрөттөрдү жана аудио маалыматтарды киргизүү, окуучуга олуттуу эмоционалдык (демек, мотивациялык) таасирин тийгизген эффективдүү байланышты камсыз кылуу маселелерин чече албайт;

- медианын таасиринин ар кандай түрлөрүн киргизүү (анын ичинде үн, графика, видео, анимация) маалыматты кабылдоону, түшүнүүнү жана эс тутумду өркүндөтүү көйгөйнү чече бербейт, кээде ызы-чуу каналдардан улам угуучулардын кабыл алуусуна тоскоолдук кылат;

- мугалимдердин мультимедиялык сабаттуулуктун төмөндүгүнө байланыштуу билим берүүдө мультимедияны акысыз пайдаланууга даяр эместиги (педагогикалык максаттарды ишке ашыруу үчүн мультимедия куралдарын негиздүү тандоо мүмкүнчүлүгү, мультимедияны өнүктүрүүнүн мүмкүнчүлүктөрүн жана заманбап тенденцияларын билүү, мультимедиялык модулдарды чогултуу үчүн билим берүү максатында мультимедияны иштеп чыгуу куралдары);

- мультимедиялык программалардын чыныгы билим берүү процессине шайкеш эместигинен келип чыккан колдо болгон программалардан жана ресурстардан баш тартуу көйгөйү;

- салттуу окутуу тутумдарында жаңы дидактикалык курал катары мультимедияны колдонуу мультимедиянын билим берүүчү жана өнүгүү ресурсун

оптимальдуу ишке ашырууга мүмкүндүк бербейт;

Ошентип, салттуу окутуу технологияларын жаңы маалыматтык өнүгүп келе жаткан педагогикалык технологиялар менен алмаштыруу керек. Алардын жардамы менен сабакта мугалимдин жана студенттердин ишмердүүлүгү заманбап маалыматтык технологияларды колдонууга негизделген жана изилдөөчүлүк, эвристикалык мүнөзгө ээ болгон мындай педагогикалык кырдаалдар ишке ашышы керек. Бул технологияларды ийгиликтүү ишке ашыруу үчүн мугалим ЖК колдонуучусунун жөндөмүнө ээ болушу керек, белгиленген каражаттардын негизинде максатка жетүү үчүн иш-аракеттердин структурасын пландаштыруу мүмкүнчүлүгүнө ээ болушу керек; маалымат структураларын куруу менен объектилерди жана кубулуштарды сүрөттөө; электрондук маалымат издөөнү жүргүзүү жана уюштуруу; көйгөйдү, милдетти, ойду ж.б.у.с. так жана так аныктайт.

Учурда мектептерде жогоруда айтылган көйгөйлөрдүн көпчүлүгүн чечүү үчүн шарттар түзүлүп жатат. Жаңы маалыматтык технологиялардын маңызы кристаллдаштырылды - окутуучуларга жана студенттерге заманбап электрондук маалымат булактарына жеткиликтүүлүктү камсыз кылуу, студенттердин билимин интеграциялоого жана жаңыртууга багытталган илимий-изилдөөчүлүк чыгармачыл окуу иштерин уюштуруу менен өз алдынча изилдөө жөндөмүн өнүктүрүүгө шарт түзүү ар кандай сабактар. Заманбап билим берүүнү реформалоо электрондук билим берүү булактары түзүлгөндө гана ишке ашат.

Адабияттар:

1. Акмажян Адриан; Демерс Ричард, Farmer Ann; Harnish Robert (2010). Лингвистика: Тилге жана коммуникацияга киришүү. - Кембридж, МА: MIT Press.
2. Аронофф Марк; Рис-Миллер Джани, ред. (2000). Тил илими боюнча колдонмо. - Оксфорд: Блэквелл.
3. Маслов Ю.С. Тил илимине киришүү. 4-басылыш. - М.: "Академия" басма борбору, 2005. - 304 б.
4. Москалева С.И. Кооперативдүү эмес оозеки байланышта комикс жаратуунун лингвистикалык жолдору. / Филология илимдеринин кандидаты даражасын алуу үчүн диссертация. - Иваново, 2010. - 200 б.
5. Мюллер В.К. Англисче-орусча сөздүк. 24th ed. - М., 2010. - 1072 б.